

Գ Ա Ր Բ Ա Ն Գ .

Կովկասեան աշխարհին եւ բոլոր Ասիոյ հռչակաւոր տեղերէն մէկը Գ Ա Ր Բ Ա Ն Գ քաղաքն է՝ Կասպից ծովուն վրայ, բարձրագիւր, ամբարաբիսպ ու վաճառաշահ։ Բնակիչը հինգ հազարի չափ կհամրուի, մեծ մասը Թիւրք-մէն։ Կըսուի թէ այս քաղաքը հիմներ է Մեծն Աղեքսանդր, եւ ամուր պարսպով մը պատեր է, որ մինչեւ ցայժմ կեցած է ըստ մասին, եւ նայողներուն վրայ սարսափ կձգէ իւր բարձրութեամբն ու ահագին ընդարձակութեամբ։ Եւ որովհետեւ այն պարսպին մեծամեծ դռներն երկըթէ էին, սովորութիւն եղեր է քաղաքին եւս Տեմիր-գախու (Դուռն երկաթի) անունը տալ։

Դարբանդը, ինչպէս որ մեր դրած պատկերին մէջ եւս կերելի, լեռան վրայ շինուած քաղաք է՝ նեղ փողոցներով, եւ ճերմակ տըները ետեւէ ետեւ աստիճան աստիճան երեւնալով ծովէն՝ շատ գեղեցիկ տեսք մը կուտան անոր։ Վաճառականութիւնը օրէ օր ծաղկելու վրայ է, մանաւանդ Աթուէրխան երթեւեկութիւն ընող շոգենաւերուն բանե-

լէն իվեր. իսկ գլխաւոր ապրանքներն են մետաքս (խորիշիւ), քրքում (սափրան), տորոն (ֆոֆ պոյս), եւ այլն։

Դարբանդը գլխաւոր քաղաքն է Տաղսան ըստած երկրին, որ Կովկասին արեւելեան մասն է, եւ անուանը պէս լեռնային աշխարհ մի է, որոյ բնակիչներն են Լեզկիք եւ ուրիշ Կովկասային պատերազմող ազգեր։ Սոցա գըլխաւորն էր Շամիլ, որոյ պատմութիւնը յայտնի է ընթերցողաց. եւս առաւել յայտնի եւ սիրելի է ամենայն Հայ մարգու Տաղստանի քաջակորով եւ մեծանուն դիւցազնը՝ հանգուցեալ Մովսէս Զաֆարեան Արդուքեանց, որոյ վրայ ընդարձակ տեղեկութիւն տալու յոյս ունիմք յետ սակաւ ժամանակի։

Արդութեանց իշխանին պաշտօնը կվարէ այժմ այն կողմերը ուրիշ նոյնպէս քաջահամբաւ հայկազն զօրավար մը՝ որ իւր իմաստութեամբը՝ քաջութեամբն ու ազգասիրութեամբը ծանօթ է արգէն թէ Հայոց եւ թէ օտարաց, այն է Միխայիլ Տարիքեան Լոռու-Մելիքեանց զօրավարը։

Մ Ա Ն Բ Ա Լ Ո Ւ Ր Ք .

ԾԱՌ ԶՐԵԼՈՒ ՆՈՐ ԿԵՐՊ .

Քալիֆոռնիոյ բնակիչ ձօն Քէրի ամերիկացին այս դիւրին՝ աժան եւ բաւական ֆարտար հնարքը գտեր է ծառերուն ջուր տալու։ Ծառին բովը դոյլով կամ ինչ եւ իցէ ամանով մը ջուր կդնէ. ծառին վարի կողմը, ջրին երեսէն քանի մը մատնաչափ վար շտկուեալմբ չուան մը կկաթիւնէ երկու անգամու այն չուանին երկու ծայրերը ջրին մէջ կծգէ։ Յայտնի բան է որ այս կերպով չուանը սիփոնի գործողութիւնը կկատարէ, այսինքն ջուրը անդադար ծծելով՝ ծառին կհաղորդէ, եւ այնպէս ծառին բունն ու արմատը միակերպ խոնաւութեան մէջ կգտնուին։

Այս կերպով ծառ ջրելուն մէկ օգուտն ալ այս է որ վնասակար ֆիթներէն կպահպանուի ծա-

ռին կեղեւը։ Իհարկէ ատեն ատեն ամանին մէջ պակսած ջրին տեղը ջուր լեցընելու է։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՆ ԵՂԻ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐԸ .

Կէսնէր անունով մէկը Լոնտոնի երկրաբանական ընկերութեան այս օգտակար տեղեկութիւնս տուեր է Թէ Հիւսիսային Ամերիկայի շատ գաւառներուն մէջ հանքային եղի աղբիւրներ բացուեր են, եւ հետ զհետէ կբացուին. այնպէս որ նորա հաշուովը այժմ այն տեղ ամէն օր 200 հազար լիտրէն աւելի վառելու եղ կենէ։ — Մոնալէալ քաղաքին լուսաւորութեան կազմը այն եղէն կհանեն. հաւանական է որ քիչ ժամանակէն ուրիշ տեղեր ալ տարածուի, արդէն Անգղիա 20 հազար տակառէն աւելի բերուեր է այն եղէն այս տարի։